

05. Interview Yves Degryse

© Michiel Devijver

“Ontmoeting is de essentie”

Een gesprek met Yves Degryse over *Living Apartment Together*

Voor zijn eerste creatie als co-artistiek coördinator van NTGent keert Yves Degryse (BERLIN) terug naar de stad. Geen schouwburg, geen podium, maar de blinde gevel van een appartementsgebouw als speelvlak. De voorstelling ‘Living Apartment Together’ ontvouwt zich tussen binnen en buiten, tussen film en live-ervaring, tussen realiteit en fictie. Vijf verhaallijnen, vijf appartementen en een trappenhal. Via hoofdtelefoons, bodydoubles en projecties krijgen toeschouwers zicht op andere levens. “Alles draait rond ontmoeting,” zegt Degryse. “En de vraag: hoe ver wil je daarin meegaan?”

Waar begon het voor jou? Wat was het initiële zaadje voor deze voorstelling?

“De voorstelling is ontstaan uit twee sporen die samenkwamen. Enerzijds was er *La Vie mode d’emploi* van Georges Perec: een roman die een appartementsgebouw als structuur neemt om een veelheid aan verhalen te vertellen. Anderzijds was er een persoonlijke ervaring, een moment dat me is bijgebleven: ik liep ’s avonds over straat en zag achter twee verschillende ramen in hetzelfde appartementsblok twee mensen – de een schonk een glas in, de ander

dronk op exact datzelfde moment uit een glas. Een spontane, synchroon verlopen choreografie tussen mensen die zich waarschijnlijk niet eens van elkaars handelingen bewust waren. Omdat ik als buitenstaander toekeek, ontstond er een denkbeeldige verbondenheid tussen ons drieën die ik ongelooflijk aandoenlijk en poëtisch vond. Die frictie tussen afzonderlijke maar verbonden werelden wilde ik verder onderzoeken.”

Aanvankelijk wilde je echt met Perec aan de slag?

“Ja, dat was het plan. We hebben het boek herlezen, passages eruit gehaald, zelfs collectief gelezen. Maar gaandeweg schoof dat idee op. *La Vie mode d'emploi* werd geen fundament, maar een motor. Wat overbleef, was het verlangen om via de structuur van een gebouw een mozaïek aan verhalen te vertellen. Maar de échte rode draad werd de thematiek van ‘thuis’. Wanneer is een plek een thuis? Of een mens?”

Hoe ontstonden de verschillende verhalen in de voorstelling?

“Samen met Angelo Tijssens heb ik vijf korte scenario's geschreven. De meeste verhalen vertrekken vanuit iets reëls, maar dat hoeft niet meer te zijn dan een krantenkop, een podcastfragment of een gedachte die blijft hangen. Een vrouw die haar burens begluurt. Een koppel dat op hoge leeftijd wil scheiden. Gesprekken met jonge fietskoeriers. Zulke elementen zetten iets in gang. Alleen het sleutelkind is volledig fictief, maar ook dat personage draagt sporen van de werkelijkheid. Ik vertrek graag vanuit het documentaire — of toch iets dat er dichtbij aanleunt — maar met veel ruimte voor verbeelding.”

“Elk verhaal speelt zich af in één appartement, met een eigen ritme, stijl en thematiek. Angelo's inbreng was daarin cruciaal: hij kent zowel theater als film door en door. Waar ik geneigd ben om te veel te willen zeggen, houdt hij het scherp en kernachtig. Hij durft te schrappen, te vertragen. Dat heeft me geholpen om voor elk appartement één lijn te kiezen en die echt uit te spelen. In de montage was dat essentieel: elk verhaal heeft zijn eigen frequentie, en samen moeten ze wel als één geheel resoneren.”

Waarom koos je ervoor om deze voorstelling op locatie te laten spelen, buiten de schouwburg?

“Omdat deze voorstelling de stad moest binnenlaten. In de schouwburg sluiten we de wereld buiten. Dat kan krachtig zijn, maar hier ging het net om de relatie met de omgeving. Je kijkt naar een gebouw, maar je ziet ook toevallige passanten. De bodydoubles op het plein spiegelen wat je net op het scherm zag, maar soms duiken er ook onverwachte 'dubbels' op: een fietser, een bewoner aan het raam. Die mengeling van geënceneerd en echt, dat is spannend. Je blik wordt voortdurend getest. Hoe kijk je? Hoe ver durf je kijken? En hoe ver ga je mee?”

Hoe beïnvloedt dat kijken de ervaring van de voorstelling?

“Je begint als voyeur. Je zit met een koptelefoon op, kijkt binnen bij anderen, hoort gesprekken die niet voor jou bedoeld zijn. Maar gaandeweg word je medeplichtig. De bodydoubles komen in beeld, bewegen synchroon met de film. Ze zijn geen figuranten, het zijn spelers. En dan komt het moment dat je zelf deel wordt van het geheel. Je kijkt niet meer alleen — je bent er, tussen de anderen. Het slot is een ritueel moment (ontwikkeld samen met Barbara Raes) waarin alles samenvalt: kijken, aanwezig zijn, verbonden zijn.”

Wat betekent dat rituele voor jou, in een theatrale context?

“Het is wat theater onderscheidt van film of televisie. De gedeelde ervaring. Zelfs al lijkt alles intiem door de koptelefoon, toch kantelt het op het einde naar iets collectiefs. Het publiek krijgt een keuze: blijf ik op afstand, of stap ik mee? Die vrijheid vind ik essentieel. En tegelijk is het bijna onvermijdelijk. Dat rituele moment — het samen zijn, letterlijk in één ruimte — dat is waar het voor mij om draait.”

Je omschrijft de bodydoubles als volwaardige spelers. Hoe was het om met hen te werken?

“Dat was één van de mooiste verrassingen van het proces. Op papier lijken het figuranten. In de realiteit zijn het spelers. Zij dragen mee het ritme, de aandacht, de energie van het stuk. En ze nemen dat serieus: ze zoeken naar manieren om hun rol goed te spelen, denken mee. Ze tillen de voorstelling op. Dat was een cadeau — dat je merkt dat ook mensen zonder acteervaring, op dat moment toch voluit speler worden. Omdat ze geloven in het moment, en erin stappen.”

Was er iets tijdens de creatie dat je niet had kunnen voorzien?

“Ja, meerdere dingen. Het meest intens was de opnameweek met Violet (Braeckman) en Lucas (van der Vegt). Zij kenden elkaar nauwelijks, maar moesten een zeer intieme scène spelen. Wat mij raakte was het vertrouwen dat ze daarin toonden. En daarnaast: de montage. We hadden alles minutieus uitgetekend in tijdscode, nog voor we gingen draaien. Maar na de opnames moesten we toch herstructureren. Je weet op voorhand dat dat kan gebeuren, maar de impact daarvan — inhoudelijk, emotioneel, productioneel — die valt niet te onderschatten.”

Technologie speelt een belangrijke rol in *Living Apartment Together*. Wat betekent dat voor jou als maker, en hoe verhoudt zich dat tot Alva Ishii, de AI-huisartiest die jullie vorig jaar ontwikkelden?

“Technologie is voor mij geen effect en zeker geen vervanging. Ze moet iets mogelijk maken wat wij zelf niet kunnen — iets activeren. Wat mij boeit is de vraag: hoe kan iets dat vooraf opgenomen is, toch in het hier en nu resoneren? Hoe kan projectie of video niet enkel tonen, maar ook aanwezig zijn? In *Living Apartment Together* zie je dat bijvoorbeeld in de dialoog tussen het scherm en de bodydoubles op het plein. Die twee lagen reageren op elkaar, en op het publiek.”

“Wat ik zoek, is technologie met een ziel. Iets dat niet enkel functioneel is, maar ook betekenisvol. Daarom hebben we vorig jaar Alva Ishii ontwikkeld: een AI-huisartiest die mee verbeeldt. In deze voorstelling blijft haar rol beperkt tot kleine ingrepen tijdens de tournee. Maar eind volgend jaar maak ik een nieuwe creatie waarin zij centraler staat. Omdat zij, als digitale denker, verbanden kan leggen die wij niet zouden bedenken. Als dat lukt zonder de menselijke kern te verliezen, dan ontstaat er iets wat me echt raakt.”

Tot slot: zie je deze voorstelling als een kantelpunt in je werk?

“Misschien wel, niet in de zin van een breuk met BERLIN of met het verleden, maar wel in de zin van een nieuwe focus. De grote stedenprojecten van BERLIN heb ik afgerond. Ik voel nu meer ruimte voor empathie, voor ontmoeting, voor verbeelding. De documentaire reflex blijft, maar wordt zachter. De technologie blijft, maar krijgt een andere functie. Wat ik nu wil maken vertrekt nog meer vanuit de vraag: wat is een ontmoeting? En hoe kan ik die voelbaar maken, ondanks — of dankzij — de afstand?”